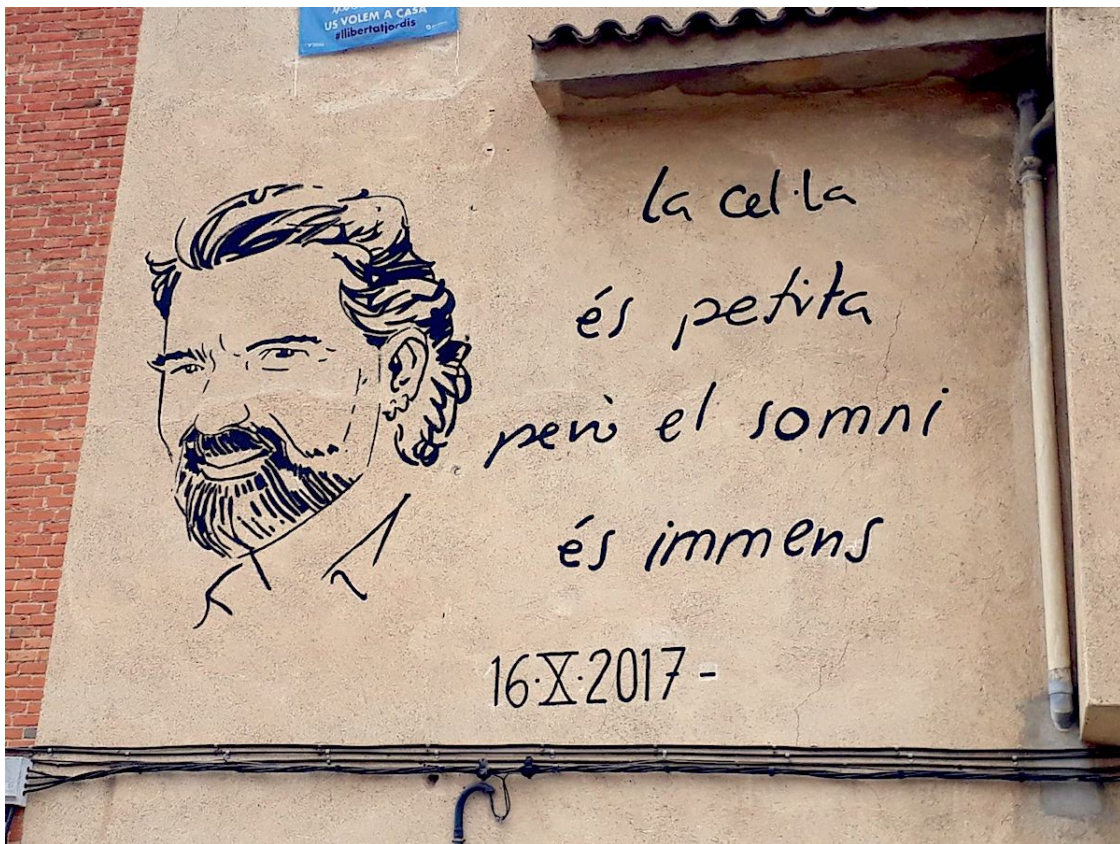

«Ambicionar un món sense presons», per Jordi Cuixart

«El sistema és incapaç de garantir els drets de tothom i s'acarnissa amb qui més pateix les desigualtats», escriu el president d'Òmnium al pròleg de «Podem abolir les presons?» d'Angela Davis

Mural dedicat a Jordi Cuixart a Santa Perpètua de Mogoda. | ND

Aquest dilluns ha arribat a les llibreries *Podem abolir les presons?*, un llibre de l'activista i investigadora americana Angela Davis que ha editat l'editorial manresana Tigre de Paper.

L'epíleg del llibre és del periodista David Fernández i el pròleg de Jordi Cuixart, president d'Òmnium Cultural. NacióDigital us n'ofereix l'avançament editorial:

[despiece]"Recorda bé això: aquí tots som iguals, cent euros de peculí, dos vis-a-vis al mes, vuit trucades de cinc minuts a la setmana i una cel·la de set metres quadrats. Ni més ni menys. Així que no et creguis ni superior ni inferior a ningú. Si no ho oblides mai, la vida a la presó no et serà tan dura".

Aquesta va ser la benvinguda al mòdul 4 de Soto del Real. Qui parlava era un home de mitjana edat, alt i fort, que s'havia passat un grapat d'anys a les presons del Perú i que de jove havia malviscut a Vallecas. Es va convertir de manera *natural* en el que es coneix com un *mulero*, la

persona que transporta droga ingerint-la i creua l'Atlàntic.

Retornats a Catalunya, al mòdul fet barri, m'hi he trobat un parell de coneguts amb qui feia molts anys que no coincidí i a qui la vida ha posat les coses força complicades. Acabar complint condemna en una presó pot dependre d'haver nascut un carrer més amunt o més avall de les ciutats que compartim. N'hi ha prou amb comparar els nivells de desigualtat estructural d'un país i el seu nombre d'interns per entendre que són un indicador permanent del nostre fracàs col·lectiu.

Arreu del món les presons són grans ciutats al marge de tot, aïllades, oblidades. Enmig d'una desigualtat creixent que s'acarnissa amb els més febles, s'hi destinen milions perquè funcionin vint-i-quatre hores al dia set dies a la setmana. I en el fons, hi vivim d'esquena perquè som incapaços de resoldre amb valentia la complexitat que hi ha rere cada cel·la. A les presons dels Països Catalans hi viuen 16.600 persones. Són el mirall d'un estat amb una de les taxes d'empresonament més altes de la Unió Europea i on encara són majoria els interns que reincideixen després d'haver estat privats de llibertat.

No tenir llibertat vol dir no poder-te aixecar a mitja nit a buscar un iogurt si tens gana, però en molts casos també vol dir perdre totes les relacions afectives, i ens aturem poc o gens a pensar en les conseqüències socials que això comporta. Una presó està extremadament jerarquitzada i en certa manera tothom vigila tothom amb el principi d'acció-reacció que plana als mòduls. Al final no és que els funcionaris vetllin pels presos, és que cadascú acaba exercint una espècie d'escrutini: presos a presos, funcionaris a funcionaris i, fins i tot, presos a funcionaris. És una espiral difícil de trencar que agafa més o menys magnitud en funció del centre i de les dinàmiques adquirides amb el temps.

Unes presons plenes comporten un augment prolongat del nombre de reclusos. En canvi, models que aposten per penes alternatives o proposen menys reixes i més autonomia s'han demostrat especialment eficients per disminuir la reincidència. És evident que en ple 2020, amb grans professionals i un sistema penitenciari en procés d'actualització, a Catalunya la resocialització va guanyant terreny a la coerció, però hi ha encara un llarg camí per recórrer. A l'Estat espanyol les presons d'ara no tenen res a veure amb les de fa cinquanta anys o amb els veritables centres de terror de molts països del món que impedeixen cap mena de fiscalització, però les condicions i sobretot el tractament per la resocialització de l'intern són del tot lamentables, i molt sovint aconseguen l'efecte contrari.

L'Estat espanyol acumula sentències per tortures i violació de drets humans del Tribunal d'Estrasburg, els règims d'aïllament suposen una vulneració sistemàtica dels drets fonamentals i, a Catalunya, els mateixos interns, el Síndic de Greuges, l'Observatori dels Drets Humans o el mateix Comitè per la Prevenció de la Tortura del Consell d'Europa han denunciat males praxis a les presons i de manera reiterada. La dispersió també és marca *made in Spain* i atempta contra qualsevol lògica humanitària. Així doncs, a l'Estat una de cada tres famílies pateix la condemna oculta d'haver de fer centenars de quilòmetres per quaranta minuts de locutori a la setmana o una hora i mitja de vis-a-vis al mes.

Els Centres d'Internament per a Estrangers (CIE) són també la demostració del racisme institucional, una constant històrica i universal. Al llibre que teniu a les mans, Angela Davis destaca precisament que als Estats Units els "complexos industrials penitenciaris" van néixer marcats per l'indestriable passat racista, amb l'esclavatge definint formes de poder i condicionant la societat. La vigència davant la deriva autoritària de Donald Trump o de l'Europa de murs que nega el dret a la vida de milers de refugiats és en ple segle XXI més evident que mai

Som el país de la manifestació pro-acollida més massiva d'Europa, però alhora la meitat de la població reclusa té nacionalitat estrangera i l'estigmatització és evident. La generalització, la insensibilització i un tractament sovint poc escrupolós als mitjans agreuja la distància, i la cadena es completa amb identificacions racistes al metro o amb la persecució del manter, la doble víctima, en lloc del traficant. Com va escriure la mateixa Davis, "és més possible trobar persones pobres i

de color a la presó que a les institucions d'educació superior".

El sistema és incapaç de garantir els drets de tothom i s'acarnissa amb qui més pateix les desigualtats. Especialment amb les dones o les persones LGTBI, que, en un model pensat per les necessitats dels homes, a la presó també pateixen la condemna de l'estigma i el masclisme.

Mentrestant, els veritables responsables de les majors atrocitats del planeta ?guerres, crisi climàtica o explotació de persones? estan lliures i en diferents casos al capdavant de governs o grans companyies transnacionals. "Jo mano perquè tinc les lleis que jo mateix he fet a favor meu. Els déus m'han concedit els tres dons que fonamenten el poder: soc mascle, soc blanc, soc ric", diu Creont a l'Àngela, a la novel·la que Maria Aurèlia Capmany dedica a Angela Davis (*Àngela i els vuit mil policies*).

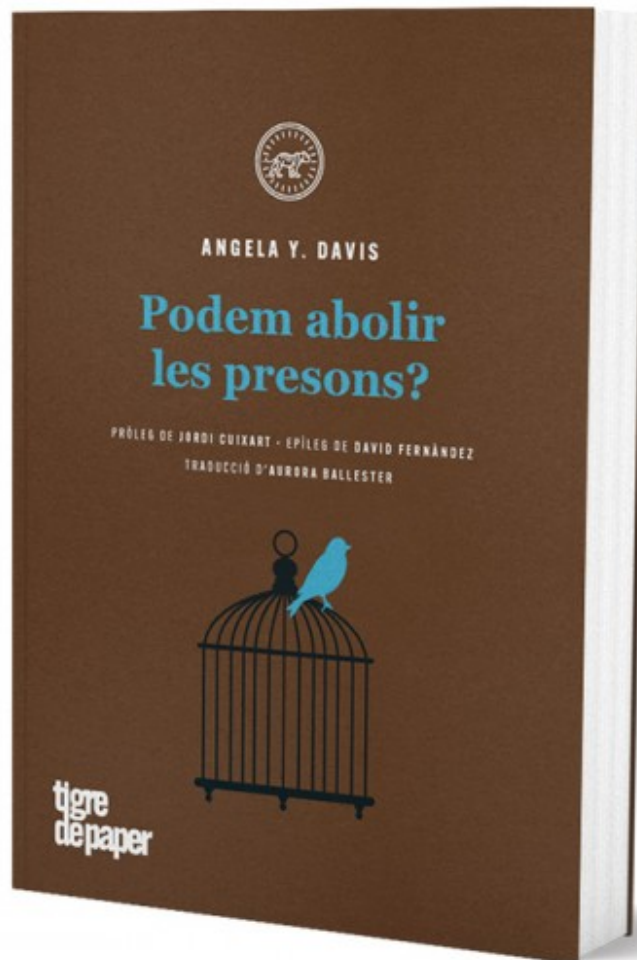
Les presons s'omplen de pobres, però també de dissidents. Els presos polítics d'arreu del món fan ressonar les seves conviccions. També els moviments d'alliberament nacional han convertit la presó en altaveu imprescindible, i en el cas de Catalunya ens han ensenyat que mai podrà ser una límit en les nostres aspiracions.

Dins i fora dels centres penitenciaris, presos socials i polítics, al costat de les famílies, mantenim la lluita compartida per la dignitat de la vida a la presó. Des de la mítica COPEL fins a l'organització Famílies de Presos de Catalunya, passant per milers de voluntaris. Una xarxa imprescindible que ha permès mitigar situacions de gran vulnerabilitat.

Per això ni les tones d'humanitat que s'apleguen a les cel·les, ni la vocació de grans professionals o les activitats ben diverses de molts voluntaris de mons diversos no ens poden distreure del gran repte col·lectiu que tenim: construir societats més justes, on no calguin presons.

També això dona tot el sentit a aquests últims 860 dies, i als que hagin de venir. Per fer-ne altaveu de denúncia, per tensionar les costures del sistema i qüestionar-nos-ho tot. Ja sabem que no podem abolir les presons d'un dia per l'altre, però la simple lluita perquè cada dia siguin menys les persones que hi veuen passar els millors anys de la seva vida ens esperona a no defallir en l'objectiu.

El sistema s'acarnissa amb els més dèbils, i això és el que realment cal combatre. Com ens va ensenyar l'Àngela, ser radical és anar a l'arrel de les coses. I militant en la tendresa, sense pors ni renúncies, ara i des d'aquí ens comprometem a ser tan radicals com calgui per construir un futur de llibertat i esperança.

El llibre d'Angela Davis amb pròleg de Jordi Cuixart

[/despiece]

Jordi Cuixart

President d'Òmnium Cultural

Presó de Lledoners, febrer del 2020

